

НАЦИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ниво на Европейската квалификационна рамка (ЕКР)	Ниво на Националната квалификационна рамка (НКР)	Знания – определят се като теоретични и/или фактологически	Умения – описват се като познавателни (включващи използване на логическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включващи сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти)	Компетентности – лични и професионални описват се с оглед на степента на поемане на отговорност и самостоятелност			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
Ниво на Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование (КРЕПВО)							
Ниво по ISCED							
	НКР Ниво 0 ПОДГОТОВИТЕЛНО НИВО ПРЕДУЧИ-	- има начални представи за заобикалящия свят - познава последователността при изпълнение	- изпълнява с разбиране прости задачи - изразява чрез своето творчество усвоените начални представи за	- участва активно в прости, познати дейности - умее да изпълнява задачи под ръководството		- разбира и предава кратка, несложна информация в устна форма - работи в група като	

	ЛИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ	на познати задачи познава необходими средства за първоначално обучение.	заобикалящия свят използва познати материали при изпълнението на задачи.	на възрастен познава последствията/результатите от собствените си действия		проявява толерантност към останалите деца в групата започва да изразява своята самостоятелност като нова социална роля	
ЕКР Ниво 1 ISCED 1	НКР Ниво 1	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ – НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	- притежава основни общи знания за околния свят, необходими за по-нататъшно обучение и учене през целия живот - знае основни правила за природосъобразен начин на поведение - притежава елементарна обща култура	- притежава практически умения, необходими за изпълнение на еднотипни прости задачи - умее да прилага придобити знания за изпълнение на конкретна учебна задача - прави правдоподобни предположения по събрани данни от заобикалящия го	- работи под пряко наблюдение, като използва инструкции или образец - с помощта на учителя избира подходящи информационни средства за решаване на образователна задача самостоятелно и/или в група - оценява с	учи или работи заедно с другите за събиране и обмен на информация	- изгражда чувство на увереност и умение за устно и писмено общуване - умее да защитава правата си, без да нарушава правата на другите	

			реален свят	помощ собствениците си действия и действията на другите			
ЕКР Ниво 2	НКР Ниво 2	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ – ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ / І СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	- притежава основни фактологични знания в определена сфера на обучение - познава начини за извличане, подбор и използване на несложна информация - притежава основни познания за жизненоважни социални сфери (семейство, училище, работна среда, малка общност и др.)	- притежава основни познавателни и практически умения, необходими за изпълнение на прости задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности - използва ограничен набор от умения при изпълнението на по-сложни задачи в познати условия - установява прости взаимовръзки по зададени критерии в	- работи с известна степен на самостоятелност при познати условия като носи отговорност за изпълнение на поставената задача - работи при нови условия по писмени или устни указания на контролиращия изпълнението на задачата - познава възможностите и рисковете при самостоятелно	- ориентира се във възможностите за продължаване на образованието и обучението си - оценява необходимостта от повишаване на някои от ключовите компетентности (майчин език, математика, компютри)	- работи в група, приема и изразява мнение и/или критика - ориентира се правилно и действа адекватно спрямо зададена ситуация - обменя информация в устна и писмена форма - общува успешно в разнообразна социална и културна среда - извършва	извършва рутинни дейности при неизменящи се условия

			различните сфери на обучение или работа • изпълнява прости операции с помощта на различни инструменти и несложни машини • разбира смисъла на инструкции, формулирани по начин подобен на изучавания в миналото • обяснява дейностите, които е/не е извършил и причините за това	прилагане на изучените технологии		рутинни дейности при неизменящи се условия	
ЕКР Ниво 3	НКР Ниво 3	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	II СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	• притежава разширени знания в определена сфера на обучение отделните сфери на обучение или	• извършва самостоятелно предварително усвоени действия (поведение) • при промяна в	• работи самостоятелно при променящи се условия, като носи отговорност за	• може да взема решения относно своето образование и бъдещо кариерно развитие	• осъществява ефективни комуникации с колеги, клиенти и с прекия си ръководител	• извършва дейности с комплексен характер при изменящи се условия

		работа. • познава начини за търсене, извличане, обработка и използване на различни видове информация. • притежава основни познания за общочовешките ценности, демокрацията и гражданското общество. • притежава знания за видовете обекти (суровини, материали, инструменти, машини, апарати и съоръжения) от определена област, техните свойства, предназначение и отношения (технологична последователност и изисквания за изпълне-	условията на работа взема решение за промяна в съответствие с правила и инструкции • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди • разбира смисъла на инструкции, задачи, обяснения, формулирани по различен от изучавания в миналото начин • обяснява дейностите, които е/не е извършил и причините за това, като предлага нови решения	изпълнение на задачата, която му е възложена, прави оценка на качеството на изпълнението си по зададени критерии • проявява критично отношение при самостоятелното прилагане на изучените технологии	въз основа на самооценка на компетентностите / квалификацията си • ориентира се във възможностите за продължаване на образованието и обучението си • проявява готовност да се включи в обучения, като съзнава областта, в която има нужда да придобие нови знания, умения и компетентности	• общува на първи и втори чужд език	
--	--	--	--	---	--	---	--

		ние на различни дейности), понякога и тяхната структура (съставни части) • изразява се, като използва съответната за определената област терминология					
ЕКР Ниво 4	НКР Ниво 4	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
	СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ			Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ / III СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	• притежава задълбочени фактологични и теоретични знания в широк контекст в сферите на обучение или работа • познава начини на обработка и използване на сложна информация • прави устни и писмени изложе-	• притежава широк набор от познавателни и практически умения за решаване на сложни задачи • проявява творческо мислене и прилага алтернативни методи и начини на действие в позната и/или непозната ситуация и среда	• проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и обосновава действията си и да поема отговорност за тях • поема отговорност при наблюдение или ръководство на обичайната работа на други	• може да взема решения относно своето образование и бъдещо кариерно развитие въз основа на самооценка на компетентностите / квалификацията си • ориентира се във възможностите за продължаване на	• работи конструктивно и в разнородни групи/екипи • общува на първи и втори чужд език • осъществява ефективни комуникации с колеги на различни позиции в йерархията на предприятието;	• извършва дейности с комплексен характер при изменящи се условия, както и поемане на отговорности за работата на други лица

		ния, формулира инструкции, задачи, обяснения, като използва съответната за определената област терминология. • разработва критерии за оценяване • притежава задълбочени познания за демокрацията, гражданското общество и международния правов ред	• критически осмисля и оценява от различни гледни точки по зададени критерии резултати при решаване на задачи и проблеми в определена сфера на обучение или работа • осъществява трансфер на знания и умения между отделните сфери на обучение или работа при изпълняване на сложни задачи и решаване на специфични проблеми • организира производствен процес при условия, познати от обучението • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини,	• проявява критично отношение и отговорност при прилагането на изучените технологии • има нагласа за отговорно поведение и участие в обществения живот • работи самостоятелно при променящи се условия, като носи отговорност както за изпълнението на персонално възложени му задачи, така и за задачи, възложени на екипа, за който отговаря. • прави мотивирана оценка както на членовете на екипа, така и на качеството на изпълнението	образованието и обучението си • използва разнообразни начини за разширяване и актуализиране на професионалната си квалификация • оценява необходимостта на персонала от обучение и им предлага подходящи възможности	договаря поръчки • подбира самостоятелно начините за успешно и публично представяне на различни видове информация в определена сфера на обучение или дейност • владее механизми за конструктивно социално участие и промяна и ги прилага в различни дейности и инициативи	
--	--	--	---	--	--	---	--

			апарати, измервателни уреди. • контролира и подпомага персонала, като обяснява или демонстрира правилно изпълнение на дадена дейност • прави оценка за качеството на изработения продукт, както и на работата на членовете на екипа • разработва план за действие, като използва наличните ресурси				
ЕКР Ниво 5	НКР Ниво 5	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
		• притежава задълбочени фактологични и теоретични знания в	• планира, организира и контролира дейностите, вкл. производ-	• работи самостоятелно при променящи се условия, като	• оценява пропуски в собствените си знания, умения и ком-	• осъществява ефективни комуникации на различни нива	• извършва дейности с комплексен характер, при

	КВАЛИФИКАЦИЯ	широк контекст в сферата на обучение или работа; • познава начини на обработка, използване и анализиране на сложна специфична информация • познава принципите на планиране, организация и контрол на процесите в определена сфера на дейност • разработва критерии за оценяване	ствен процес • прави мотивирана оценка на качеството на изпълнение на дейностите • прави предложения за оптимизиране на дейностите • притежава умения за делово общуване • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди • контролира и подпомага персонала, като обяснява или демонстрира правилно изпълнение на дадена дейност • прави оценка за качеството на изработения про-	носи отговорност както за изпълнение на персонално възложени му задачи, така и за задачи, възложени на екипа, за който отговаря • носи отговорност за работата на екипа, който ръководи • прави мотивирана оценка както на членовете на екипа, така и на качеството на изпълнението. • носи отговорност за правилното използване на материалната база • притежава отговорно поведение и активно участва в обществения живот	петентности и предприема мерки за повишаване на квалификацията си, както самостоятелно, така и чрез участие в обучения, семинари и др. • използва разнообразни начини за разширяване и актуализиране на професионалната си квалификация. • оценява необходимостта от обучение на персонала и предлага подходящи възможности	• управлява дейността на работни групи/екипи • публично представя различни видове информация • прави анализи, устни и писмени изложения, формулира инструкции, задачи, обяснения, като използва съответната за областта терминология, както на български, така и на чужд език	изменящи се условия, както и поема управленски отговорности за работата на други лица и за разпределяне на ресурси
--	---------------------	--	--	---	---	---	---

			дукт, както и на работата на членовете на екипа • разработва план за действие като използва наличните ресурси • прави предложения, свързани с подобряване на материалната база, персонала и дейностите в предприятието				
ЕКР Ниво 6 Първи цикъл на КРЕПВО	НКР Ниво 6 Подниво 6А ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР 180 кредита по ECTS	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
		• притежава и използва детайлни, теоретични и конкретни практически знания в областта • прави критичен анализ на принципи и процеси	• владее методите и средствата в областта • прилага професионално знанията и придобития практически опит чрез нови, нестандартни подходи и добре аргументирани решения	• поема отговорност да управлява изпълнителски екипи и ресурси, включително в екстремни ситуации при експлоатация на обекти и при управление на структури	• критично оценява степента на своята подготовка и съответствие на знанията си с необходимите за професията • определя своите образователни потребности	• анализира идеи, изразява проблеми и предлага решения в професионална среда на равнопоставени и висшестоящи, както и пред неспециалисти • формулира	• събира, обработва и анализира данни до оптимизационни и или крайни решения или иновационни идеи • осигурява принос при решаване на опе-

				• проявява творческо мислене и практически умения при разработване и реализация на проекти с отчитане на влиянието на множество фактори • проявява отговорност при експлоатация на обекти • оценява своето и чуждото изпълнение • ръководи работа в екип и обучава други в професионален план	ности за повишаване на квалификацията и/или за преквалификация	убедителни становища, като използва качествени и количествени факти, аргументи и критерии • излага разбихаемо възгледите си по частни и глобални проблеми, оценява и приема аргументите на събеседниците си • проявява ангажираност и солидарност с другите • пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици	ративни задачи в стандартни и нестандартни ситуации • намира решения на казуси от социален, морален и етичен характер, особено при работа в екип и при обучение
ЕКР	НКР	Знания	Умения	Компетентности			

				другите с цел повишаване на екипната ефективност		нените европейски езици	обществен и етичен характер, възникващи в процеса на работата
ЕКР Ниво 7 Втори цикъл на КРЕПВО	НКР Ниво 7 Магистър ➤ Магистър след „професионален бакалавър по..” от същото професионално направление (120 кредита по ECTS) ➤ Магистър след бакалавър по същата специалност (60 кредита	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
		- притежава широк спектър от теоретични и практически знания, голяма част от които са специализирани в съответната област, които надграждат достигнатото в предходния етап на обучение - познава, разбира и изразява теории, концепции, принципи и закономерности - владее високо-специализирани	- владее богат набор от практически и познавателни умения и подходи, необходими за разбирането на абстрактни проблеми и разработването на творчески решения - прави диагностика на проблемите и ги решава, като се основава на съвременни изследвания чрез интегриране на знания от нови	- умее да изгражда административноорганизационни структури и самостоятелно да управлява екипи за решаването на сложни проблеми в непредсказуема среда, с множество взаимодействащи фактори и вариативни възможности - демонстрира овладяност в оперативно взаимодействие	- системно и задълбочено оценява познанията си и идентифицира потребности от нови знания - демонстрира висока степен на самостоятелност и лесно се ориентира в сложно учебно съдържание, прилагайки собствени подходи и методи към овладяването му - използва	- умее да представя ясно и достъпно собствени схващания, формулировки на проблеми и възможни решения пред специализирана и неспециализирана аудитория, използвайки богат набор от техники и подходи - разработва и излага аргументирани схващания	- събира, обработва и интерпретира специализирана информация, необходима за решаването на сложни проблеми от изучаваната област - интегрира широк спектър от знания и източници на информация в нов и сравнително непознат контекст - прави обосновани

	по ECTS) ➤ Магистър след бакалавър по друга специалност (120 кредита по ECTS) ➤ Магистър по специалности, за които се предвижда обучение само в тази степен (300 кредита по ECTS)	практически и теоретични знания, вкл. авангардни, които формират основата за оригиналност в разработването и прилагането на нови идеи и решения • демонстрира критично осъзнаване на знанията в областта и връзките между различните изучавани области	или интердисциплинарни области, като проявява способност за генериране на нови знания и процедури, свързани с провеждането на научни изследвания и въвеждане на иновации • формулира адекватна преценка в ситуации, характеризиращи се с непълна или ограничена информация и непредсказуемост • развива нови и разнообразни умения в отговор на новопоявяващи се знания и практики • демонстрира свободно прилагане на	при управлението на промяната в сложна заобикаляща среда • проявява творчество и новаторство при разработването на проекти • инициира процеси и организира дейности, изискващи висока степен на съгласуваност формулира политики и демонстрира лидерски качества за реализацията им	разнообразни методи и техники за усвояване на комплексно учебно съдържание • владее богат понятиен апарат и проявява способности за концептуално и абстрактно мислене	относно социални процеси и практики и обосновава предложения за тяхното усъвършенстване или промяна • пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици	преценки и намира решения в сложна среда на разнообразни взаимодействия • демонстрира способности за адекватно поведение и взаимодействие в професионална и/или специализирана среда • способен е да решава проблеми чрез интегриране на комплексни източници на знание, в условия на недостатъчна налична информация, в нова непозната среда • умее да инициира промени и да управлява процесите на развитие в
--	---	---	---	---	--	--	--

			иновативни методи и инструменти, отличаващи се с иновативност при решаването на сложни задачи и непред-видими проблеми в специализираната сфера на работа • намира и поддържа аргументи при решаване на проблеми с интер-дисциплинарен характер • проявява инициативност в работата и ученето в сложна и непредвидима среда, изискващи решаване на проблеми с множество взаимодействащи фактори				сложни условия ангажира се с важни научни, социални и нравствени проблеми, възникващи в процеса на работата или обучението
ЕКР	НКР	Знания	Умения	Компетентности			

Ниво 8	Ниво 8			Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
Трети цикъл на КРЕПВО	Доктор <i>без кредити по ECTS</i>	- притежава и използва специализирани и систематизирани знания за извършване на критичен анализ и за синтезиране на нови идеи - владее методите на научните изследвания в областта - притежава способност за разширяване и изменяне на съществуващите знания в областта, както и на нейните взаимодействия с гранични научни области - притежава знания с най-висока степен на сложност и	- притежава умения да създава и ръководи мрежи или екипи, да разпределя времето и да управлява човешки и финансови ресурси, да решава комплексни проблеми чрез нови технологични методи и инструменти - бързо намира, извлича, подрежда, синтезира и оценява необходимата информация от различни източници, независимо дали са подробни или оскъдни - притежава умения да решава и преодолява критични проблеми в	- създава и интерпретира нови знания чрез собствени изследвания или друга научна дейност - чрез постигнатите нови знания демонстрира умения за разширяване на обхвата на досега познатата научна област и преценява необходимостта от актуални публикации - притежава способност за самооценка на постиженията на изследователския труд - притежава способности да	показва капацитет за систематично придобиване и разбиране на значително количество знания от най-съвременните научни постижения или от областта на професионалната практика	- представя качества и преносими умения, изискващи проявяване на висока лична отговорност, самостоятелна инициативност в сложни и непредвидими обстоятелства, както и в професионална или еквивалентна среда - демонстрира общи способности да концептуализира, проектира и изпълнява проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на	- детайлно разбира техники, прилагани за научни изследвания и сложни академични проучвания - извършва информирани преценки по сложни въпроси в съответната област, често в отсъствието на пълни данни, както и да представя идеите и заключенията си ясно и ефективно пред специалисти и неспециалисти - притежава способност да продължава изследванията в

		извършва оригинални изследвания • представя знания и разбиране на най-високо равнище, не само в областта, но и в близки научни области • демонстрира и изразява знания чрез степента на сложност на проведените, разбрани и обосновани научни изследвания	областта на проучването и/или нововъведенията, да подобрява стандартните модели и подходи, да развива иновативни решения чрез комбиниране на различни оригинални стратегии и технологии, да управлява несполучливите опити и да продължава напред, да подобрява стандартните модели и подходи • владее методи и средства да предвижда промените и проблемите, да се абстрахира от средата и да мисли иновативно, да разработва и поставя рационален план, за да донесе нови идеи за плодотворен край, да усвоява бързо нови	съставя, проектира, изпълнява и адаптира съвременен изследователски процес с научна стабилност		най-модерните достижения, както и да адаптира проектния дизайн към непредвидено възникващи обстоятелства • пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици	съответната научна област на все по-сложни равнища, като допринася за развитието на нови техники, идеи или подходи
--	--	---	--	---	--	---	---

			качества и умения, да предвижда технологичното и творческо развитие, да пише и представя научни и технически документи (научни статии, резюмета, доклади, фигури, графики и др.); да комуникира чрез различни медии пред различна аудитория; • притежава умения като издръжливост, предприемчивост, твърдост, възискателност, приспособимост и интелектуална гъвкавост				
--	--	--	---	--	--	--	--